

Literatūra un Māksla

LĀTVIJAS PADOMJU RAKSTNIEKU SAVIENĪBAS
LĀTVIJAS PADOMJU KOMPONISTU SAVIENĪBAS
LĀTVIJAS PADOMJU MĀKSLINIEKU SAVIENĪBAS
L A I K R A K S T S

1945. G.

7. SEPTEBRĪ

NR. 34

Biedra J. V. STAĻINA uzruna tautai

Biedri!

Mūsu Tēvijas pilsoņi un pilsones!

Šodien, 2. septembrī Japānas valsts un militārie pārstāvji parakstījuši aktu par bezierunu kapitulāciju. Galīgi sakauta uz jūras un sauszemes un Apvienoto Nāciju bruņoto spēku no visām pusēm ielenkta, Japāna atzinusi sevi par uzvarētu un nolikusi ieročus.

Divi pasaules fašisma un pasaules agresijas perēkļi izveidojās šī pasaules kara priekšvakarā: Vācija — rietumos un Japāna — austrumos. Tie bija viņi, kas izraisīja otro pasaules karu. Tie bija viņi, kas nostādīja cilvēci un tās civilizāciju bojā ejas priekšā. Pasaules agresijas perēklis rietumos tika likvidēts pirms četriem mēnešiem, kā rezultātā Vācija izrādījās piespiesta kapitulēt. Četrus mēnešus pēc tam tika likvidēts pasaules agresijas perēklis austrumos, kā rezultātā Japāna, Vācijas galvenā sabiedrotā, tāpat izrādījās piespiesta parakstīt kapitulācijas aktu.

Tas nozīmē, ka otrais pasaules karš beidzies.

Tagad mēs varam teikt, ka apstākļi, kas nepieciešami mīram visā pasaulē, jau izcīnīti.

Jāatzīmē, ka japāņu iebrucēji nodarījuši zaudējumus ne tikai mūsu sabiedrotajiem — Ķīnai, Amerikas Savienotajām Valstīm un Lielbritānijai. Tie nodarījuši jo nopietnus zaudējumus arī mūsu valstij. Tādēļ mums ir vēl savs atsevišķs rēķins ar Japānu.

Savu agresiju pret mūsu valsti Japāna sāka jau 1904. gadā krievu-japāņu kara laikā. Kā zināms, 1904. gada februārī, kad sarunas starp Japānu un Krieviju vēl turpinājās, Japāna, izmantodama cara valdības vājumu, negaidot un nodevīgi, bez kara pieteikšanas uzbruka mūsu valstij un deva triecienu krievu eskadrai Port-Artūras rajonā, lai izvestu no ierindas vairākus krievu kara kuģus un ar to radītu savai flotei izdevīgu stāvokli. Un tā tiešām izveda no ierindas trīs pirmšķirīgus Krievijas kara kuģus. Raksturīgi, ka 37 gadus pēc tam Japāna tieši atkārtoja šo nodevīgo paņēmieni attiecībā pret Amerikas Savienotajām Valstīm, kad tā 1941. gadā uzbruka Amerikas Savienoto Valstu kara jūras bāzei Pirl-Harborā un izveda no ierindas virkni šīs valsts linijkuģu. Kā zināms, karā pret Japānu Krievija toreiz cieta sakāvi. Bet Japāna izmantoja cariskās Krievijas sakāvi, lai atrautu Krievijai Dienvidu Sachalinu, nostiprinātos Kuriļu salās, un tādā kārtā aizslēgtu ar atslēgu mūsu valstij austrumos visas izejas uz okeanu — tāpat arī visas izejas uz padomju Kamčatkas un padomju Čuhotkas ostām. Bija skaidrs, ka Japāna sprauz sev uzdevumu atraut no Krievijas visus tās Tālos Austrumus.

Bet ar to nav izsmelta Japānas agresīvā rīcība pret mūsu valsti. 1918. gadā, pēc padomju iekārtas nodibināšanās mūsu valstī, Japāna, izmantodama Anglijas, Francijas un Amerikas Savienoto Valstu toreiz naidīgo izturēšanos pret padomju valsti un balstīdamās uz tām, — atkal uzbruka mūsu valstij, okupēja Tālos Austrumus un četrus gadus mocīja mūsu tautu, izlaupīja padomju Tālos Austrumus.

Bet arī tas nav viss. 1938. gadā Japāna atkal uzbruka mūsu valstij Hasana ezera rajonā, pie Vladivostokas, ar nolūku ielenkt Vladivostoku, bet nākamajā gadā Japāna atkārtoja savu uzbrukumu jau citā vietā, Mongolijas Tautas Republikas rajonā, pie Chalchin-Golas, ar nolūku ielaucies padomju teritorijā, pārraut mūsu Sibīrijas dzelzceļa maģistrāli un atgriezīt Tālos Austrumus no Krievijas.

Tiesa, padomju kara spēks likvidēja Japānas uzbrukumu Hasana un Chalchin-Golas rajonā par lielu negodu jaunajiem. Līdzīgā kārtā sekmīgi tika likvidēta Japānas 1918.—22. gada militārā intervencija, un japāņu okupanti tika izsviesti no mūsu Tālo Austrumu rajoniem. Bet krievu kara spēka sakāve 1904. gadā krievu-japāņu kara periodā atstāja tautas apziņā smagas atmiņas. Kā melns traips tā gūlās uz mūsu valsti. Mūsu tauta tiecēja un gaidīja, ka pienāks diena, kad Japānu sakaus un traips būs likvidēts, 40 gadu pēc, vecās paaudzes laudis, gaidījām šo dienu. Un, lūk, šī diena ir atnākusi. Šodien Japāna atzinusi sevi par uzvarētu un parakstījuši bezierunu kapitulācijas aktu.

Tas nozīmē, ka Dienvidu Sachalina un Kuriļu salas ieies Padomju Savienībā un no šī laika tās būs nevis vairs līdzeklis, lai atrautu Padomju Savienību no okeana un ne Japānas uzbrukuma bāze mūsu Tāļajiem Austrumiem, bet līdzeklis Padomju Savienības tiešiem sakariem ar okeanu un mūsu valsts aizsardzības bāze pret japāņu agresiju.

Mūsu padomju tauta nav zēlojusi spēku un darba uzvaras vārdā. Mēs esam pārdzīvojuši smagus gadus. Bet tagad katrs no mums var teikt: mēs uzvarējām. No šī brīža mēs varam uzskatīt savu Tēviju par izglābtu no vācu uzbrukuma draudiem rietumos un japāņu uzbrukuma austrumos. Iestāties ilgi gaidītais miers visas pasaules tautām.

Apsveicu Jūs, mani dārgie mūsu Tēvijas pilsoņi un pilsones, ar lielu uzvaru, ar sekmīgu kara nobeigumu, ar miera iestāšanās visā pasaulē!

Slava Padomju Savienības, Amerikas Savienoto Valstu, Ķīnas un Lielbritānijas bruņotajiem spēkiem, kas guvuši uzvaru pār Japānu!

Slava mūsu Tālo Austrumu kara spēkam un Klusā okeana kara jūras flotei, kas nosargājuši mūsu Dzimtenes godu un cieņu!

Slava mūsu lielajai tautai, tautai — uzvarētājai! Mūžīga slava varoņiem, kas krituši kaujās par mūsu Dzimtenes godu un uzvaru!

Lai dzīvo un zēļ mūsu Dzimtene!

DAŽAS RAINA

DARBU LĪNIJAS

«Tālās noskaņas zilā vakarā»
nobeidzas ar dzejoli par gaitu,
kurai nav gala:

«Aiz tevis raucas viss kā rita
lēna,
Jau gaisa kārtā top tik dzestri
lreņa,
Bet augstāk, saulei pretī, gaita
lsniedz,
Un mūžos gala nav, kas gaitu
liedz».

Vai 1903. gadā, kad iznāca ievērojamā grāmata, visi Raina dzeju lasītāji saprata, cik tālu aiznāgs dzejnieka gaita, kā tā uz mūžīgiem laikiem saviesies ar tautas un cilvēces likteņiem, kļūdamā par jaunas sabiedrības dzeju? Tikai dažam būs pazībējus tāda doma, bet visi gan būs nojauduši, ka sastapušies ar neredzētu, jaunu dzeju, kas uzārdīja dvēseli, sabangoja dzīves pretmetus un meta tiem pāri maigu varavīksni. Ap gadsimtena sākumu latviešu rakstniecībā vēl daudz pagātnes smaguma domās un pašā valodā, Rainis ienāk tur, apžilbinošas gaismas apspīdēt. Viņam viss ir jauns, savs, neparasts. Viņš ceļ augšā senus vārdus, un šo vārdu latviskums liekas reizē tuvs un pavisam nedzirdēts. Viņš atsverbina vārdus no liekas nastas, un, divas zilbes nometuši, tie kļūst vingri un spriegi, piederīgi laikmeta straujajai gaitai. Kad pagājušā gadsimta beigās parādās latviskais «Fausts», mūsu valodas robežas meistara spēcīgā roka bija izplētusi jaunās jomas, kur vēl neszen bija ielauzušies tikai dažādi pārdošnieki, Alunāns un Kronvalds. Rainis deva valodu filozofiskai dzejai, gara atziņu pasaulei. Viņa rokās mūsu valoda kļuva jauna.

Raina dzejas līdzekļi ir skaidri, spriegi. Dzejnieks nedzenas pēc pārmērīgiem pušķiem, viņa metaforas un epiteti neaizklāj priekšmetus, viņa gleznas ir dzidras, cēlas. Kalna galā rīta saulē mirdz zeltītās lapas, mīla nāk ar zelta tvaiku, ar ziedu putekliem, negaisa debess jūms mēms un ciets kā tēraudpiis, ciprese stāv saulei priekšā, augsti rokas sacēlusi, dvēsele izbrauc jūras bezgalībā sīkā čaulā. Raina gleznas ir kautras, vienkāršas, spodras, šķīstas. Viņš saliek vārdus kopā un panāk lielu spēku: dzejoli «Es ritu» ir priekaduna, dzinudusmas, smēldezesbalss, ķirmitāķis, klusumkalns. Pasaule viņam visbiežāk rādās krāsū spektrā, un zils, mēļš (tumši zils), zaļš, sārtis, zelts un sudrabs viņam domas un jūtas bieži padara dzīvas un konkrētas, izņemot abstrakto pasauli. Tur lāgiem jūtamies kā

varenā velvē, — tad pēkšņi tā pašķīras un tāli un augsti vizmo zilas debesis. Varenība un cildenums.

Valoda un gleznas kalpo dzejniekam kā bronza, zelts un tērauds, lai viņš pateiktu ļaudīm savas domas, kas dedzina viņa sirdi ar nesavaldāmu spēku. Raina domas virza sabiedrību uz priekšu, sauc cīņā pret veciem žņaugiem, par jaunu pasauli. Ap gadsimtena maiņu Latvijā bija izaugusi rūpniecības strādnieku šķira, kas kļuva arvien stiprāka un droši kaņoja par saviem ideāliem. Savu filozofisko dzeju grāmata «Gals un sākums» Rainis veltī pamatšķirai, kā viņš tur dēvē proletariātu:

«Tev, pamatšķira —
Kas izaugs, jutis, pratis, izvedis,
Līdz ļauns un sāpes ļaužu dvē-
lēs dzis;

«Tev, pamatšķira —
Kas celsies pāri sev, iekš vie-
lības
Tās šķiras veiks, kas ļaudis
lšķirušas;

«Tev, pamatšķira —
Kur lietāks gods kā tas, tev
lkarēivs būt?
Tu izej cilvēci un sauli gūt».

Savas gaitas Rainis sasaistīja ar augšup ejošo šķiru. Viņš bija 1905. gada revolūcijas izziņotājs un apdziedātājs. Jau «Tālās noskaņās» viņš saka, ka pienācis gals vecajai taisnībai un «trūdiem cauri zālī asni digst, un jauna pasaule virs vecās ceļas». Šai dzejā Rainis kādu senu dzīves formulu apgriež otrādi: senāk teica, ka taisnība jāizlemj, kaut vai pasaule aizietu bojā, — dzejnieks sauc, lai sabruk taisnība un rodas pasaule. Tā ir vecā, netaisnā kungu taisnība, kurai jāsabruk, lai celtos jauna, brīva pasaule. Jau «Tālās noskaņās» dzejnieks skubina jaunekļus: «Augšā! uz priekšu! Uzvaras drosmā!» Un «Pavasara dziesmā» izsmej un pamet glēvuļus un vaidētājus: «Jūs nemanat, jūs nejdējat, Bez jums mēs iztiksim tāpat — Jūs tikai vaidēt varat.» Piekajā gadā Rainis saaug ar tautu tik cieši, ka kļūst pats par viņas revolucionāro centienu simbolu, par karogu, kas plandās augstu pār simtu tūkstošu galvām. «Vētras sējā» bango varonīgas cīņas. Dzejnieks peliek šai pirmajai revolūcijai uzticības līdz galam, ar degošu sirdi izdzīvodams cauri visus posmus, svešumā sajūdam, katru dzimte-

nes sirds pukstienu, katru asaru un asins lāsi. «Virpuļa» kalendārā dzejnieks per tautas naidniekus un apspiedējus ar satiras pātagām. Kad trakoja soda ekspedīcijas, Rainis dziļā savilņojumā apdziedāja kritušos un nomākto varoņus. «Kārā kautā dvēselīte» un baigā Daugavas barkarola «Melnā lailva» ar aizrautīgu spēku izsaka dzejnieka sāpju dziļumu. «Vēja nestās lapas» un «Tie, kas neaizmirst» lika ietrisēties latviešu sirdīm skumjā aizgrābtībā un pateicībā — dzejnieks bija kopā ar tautu. «Galā un sākumā» Rainis mums liekas tāds, kā viņu uzgleznojis Tilbergs — kā pravietis, valdnieks, vienlīdz domātājs pie dzīves dziļāko atziņu robežām. Jau «Tālās noskaņās» redzam Raina dialektiskās domāšanas asumu. «Dialektika», saka Engels, «aplūko priekšmetus un to garigos tēlus galvenokārt viņu savstarpējā saistībā, viņu savijumā, viņu kustībā, viņu rašanās un iznīcības gaitā». Nemitīgā rituma likums ir galvenais Raina darbos. Ar sevišķu kaislību viņš iedziļinās pretmetu sadursmēs, ugunij viņš nostāda preti nakti, Jāzepam viņa brāļus, galam sākumu. Iznicības procesā dzimst jauna dzīvība, gals pāriet sākumā, — tā ir viena no dzejnieka visiemilētākajām domām, kas viņu paglāb no izmisuma vismelnākajos brīžos. Drūmi smagais «Pārvarīgā» rindās viņš izcīna vislielāko cīņu ar tumšajiem spēkiem, ar nāves domām, ar neapminamiem noslēpumiem, un galā uzveic baigo Pārvarīgo:

«Simtkārt stiprāka taps mana
ldvēsle,
Manas acis skatīs zibens gaismu,
Tvaiks un uguns ies ar manu
ldvašu,
Vielas šķirs kā saule mana
ldoma.»

Grandiozajā «Pasaules vienbūtībā» zvaigznes stars kā zelta matiņš sasaista dzejnieku ar dzīvi. No vientulības, no īpatņa noslēgtības Rainis ved uz kolektīvu, nemitīgā ritumā ar gribu un domu jāveido jauna dzīve:

«Lai gals top sākums,
Lai noslēpums mostas,
Lai reiz no papēžiem
Atkāpjas nakts!»

Gribu un domu Rainis «Gala un sākuma» pēdējā lappusē nosaucis par spēkiem, kas palīdz cilvēkam «darināt sevi». Ar

asu gribu un domu dzejnieks skubina strādāt — darbs ir glābējs, cēlējs, veidotājs. Nezinām neviena cita latviešu dzejnieka, kas ar tādu spēku būtu slavīnājis darbu. Raina darba sludinājumiem liels virzītājs spēks, Rainis audzina gribas cilvēkus. Dzirda un maiga pār nemitīgo darba lauku lidinās mīla, kurai Rainis atradis jaunas sirsniņas un daļuma vārdus.

Pretmetus meklēdams un izlīdzinādams, sadursmē jaunām vērtībām rodoties, Rainis vienpati ved pie sabiedrības, tautu ievada cilvēcē. Bez bailēm viņš skata tos tālos laikus, kad iznīks atsevišķas tautas, visas saplūzdamas vienā. Ceļā uz šo tālo nākamību jādodas vislielāko pilnību sasniegušiem, katras tautas uzdevumus līdz galam piepildījušiem, nacionālo kultūru izkoptušiem. Ar varenu spēku Rainis modina tautā viscēlākās jūtas, viscildenāko patriotismu, sarga tautas patstāvību, kļūdamas par latviešu lielāko nacionālo dzejnieku. Seniem stāstiem par Lāčplēsi Rainis piešķir jaunu mirdzumu, un Raina Lāčplēsis ir kļuvis mūsu tautas dzīvības spēku iemiesotājs un aizstāvis, kas lielajā Tēviņas karā no jauna veda latviešus cīņā pret sensemajiem naidniekiem — vācu iebrucējiem. «Uguni un nakti brīnīšķīgi zaigo senatne, sajuakdamās ar mūsdienām. Dziļš savilņojums sagrābj sirdi katru reizi, kad atšķīram šo grāmatu un lasām pirmās rindas par mēnesi, kas met pāri upei zelta staru tiltu. Lāčplēsis, Spidola un Laimdota, Melnais bruņnieks un Kangars turpinā dzīvot mūsu acu priekšā, un mēs esam laimīgi, ka esam piedzīvojuši tumšās varas galu, ka ar padomēm no ezera dūņām piecēlusies Burtnieku pils, tautas brīvības simbols. Raina lugu simboli ieguvuši jaunu dziļāku saturu. «Jāzeps un viņa brāļi», «Uguns un nakts», «Zelta zirgs», «Indulis un Ārija», «Pūt, vējiņi», «Krauklītis» jānotira no sārņiem, kas viņu tēlēm aplīpuši buržuāzijas laikos, jāparāda jaunā gaismā. Marksistiskajai kritikai jānoskaidro Raina patiesais diženums, viņa istie spēka avoti, jāgādā par akadēmisku darbu izdevumu.

To visu mēs piedzīvosim. Saule, kas tik lieliski apdziedāta Raina poēmā «Ave, sol!» uzvarējusi tumsu, Sarkanā Armija nocirtusi visas galvas vācu fašisma puķim. Visas padomju tautas piemin mūsu ģeniālo dzejnieku, un ar padomju starpniecību viņa slava izskan tālu pasaulē. J. Sudrābekis

Dora Stučka

ATMIŅAS PAR RAINI

Sais Raina piemiņas dienās gribas atcerēties kādu mazāk izceltu epizodu viņa biogrāfijā, kuram tomēr bijusi liela, pat izšķirīga nozīme viņa dzīves gaitā.

Kad man 1892. g. vasarā izdevās realizēt savu iecerēto nodomu — doties studēt uz ģermāniju, atvadoties brālīs solījās mani apmeklēt. Uztraucoties ģermānijā, nenodevās tikai medicīnas studijām vien, bet mani aizrāva toreizējā studentu aktivitāte sabiedriskajā dzīvē. 1893. gada 1. maijā pirmo reizi piedalījās kopīgā studentu demonstrācijā. 1893. g. 1. augustā vajadzēja sākties II internacionāles III kongresam. Jau laikus rakstīju Rainim un liku nojaut, ka viņam būtu vēlams atbraukt ap 1. augustu.

Kongresu atklāja sirmais Fr. Engels. Viņa uzrunas vārdus pavādīja aplausu vētra, bet Engels norādīja uz Marksa ģimēni, tā likdams klausītājiem saprast, ka šie aplausi nepieņemas viņam, bet gan viņa ģimēnījam draugam.

Kongresā piedalījās Vilhelms Lībknechts, Bēbelis, Marksa znots Lafarges u. c. Par tulkotājiem bija Marksa meita Eleonora un Klāra Cetkina.

Rainis diemžēl varēja ierasties tikai kongresa nobeiguma dienā un noklausīties pēdējās runas.

Ar manu draugu — poļu revolucionāru — rekomendāciju Rainim izdevās panākt sarunu ar Augustu Bēbeli. Augusts Bēbelis Cīrihē pa kongresa laiku bija apmeties sava znota dzīvoklī. Rainis viņu atradis nometušos uz grīdas — pielāgojam kādu divāna kāju.

— Redziet, atgriezies pie savas pamatprofesijas, — Bēbelis jokojis. Savos jaunības gados, kā zināms, viņš bijis galdnieks. Kā Maksima Gorķija universitāte bija pati dzīve, tā arī viņa universitāte bija kopā ar Vilhelmu Lībknechtu Špandovas cietoksnī pavadītais divu gadu laiks. Viņus abus apcietināja kā valsts nodevējus, jo 1871. g. viņi bija vienīgie reichstaga deputāti, kas uzstājās pret Elzasas-Lotrīngijas aneksiju.

A. Bēbelis apgādāja Raini ar marksistisko literāturu — Komunistu manifestu, Erfurtes programmu, Marksa un Engelsa darbiem, un iedeva arī savu grāmatu «Die Frau und der Sozialismus».

Viņa vienkāršība piešķirusi visai sarunai sevišķu sīrnisības intonāciju. Viņš devis Rainim arī tīri praktiskus aizrādījumus, kā pārvest dzimtenē nelegālo literāturu. A. Bēbelim jau bija attiecīga pieredze literatūras izplatīšanā. Līdz 1891. g. Vācijā

sociāldemokrātiem pastāvēja izņēmuma stāvoklis, tiem savus galvenos izdevumus nācās iespiest Sveicē un vajadzēja prast tos izplatīt pāri robežām. A. Bēbelis iedeva Rainim kāda Cīrihes meistara adresi, kuram likt pagatavot somu. Tas arī uztaisīja to leģendāro somu ar divkārsu pamatu, kurā Rainis pārveda no Bēbeļa iegūto literāturu.

Rainis uzturējās ģermānijā divi ar pus mēnešus, vairākas reizes tikās ar Bēbeli un nodevēs nopietnām marksisma studijām. Viņš bija pastāvīgs Cīrihes studentu bibliotēkas apmeklētājs un iepazīnās tur arī ar visiem A. Hercena darbiem. Tiešām jāuzsver, ka šim laikam bijusi sevišķa nozīme visā Raina tālākajā politiskajā attīstībā un

dzīves gaitā. Ja viņu kā Dienas Lapas redaktoru šai ģermāniju braucienā vadīja tikai interese par jaunajām idejām, tad mājās viņš jau atgriezās kā pārliecināts un noteikts strādnieku lietas cīnītājs. Pēc manas aizbraukšanas Rainis vēl palika Cīrihē un atgriezās mājās caur Berlīni.

1894. g. vasarā arī es pēc divu gadu prombūtnes pārbraucu dzimtenē. Kad novembrī atkal devos uz ģermāniju, man bija jāaizved un jānodod Bēbelim Raina atskaite par viņa sabiedriskās darbības pirmajiem soļiem un studentu pulciņu darbību Tērbatā.

Sabiedrības progresīvajā daļā valdīja liela rosība un slāpes pēc tās spožās gaismas, kas tolaik staroja no rietumiem. Tā bija to atziņu gaisma, ko pāri visu zemju robežām viesa K. Marksa un Fr. Engelsa darbi.

Birnietis-Upītis

Trīs braucieni

Kad esmu viens ar savām domām, tad bieži atminājam iznirst kāda izcila aina, kas savā laikā iespiedusi dziļāku rievīpu smadzenēs.

Patiļāban Raina trīsdesmitgadu jubilejas vakars. Lielā zālē pārpildīta, tomēr vēl arvien nāk darba ļaudis un stājas pa stūpiem, gar sienām. No zaļumiem pušķotās trībines runā par sociālistisko presi, cildina Raina nopelnus. Uz skatuves jubilārs ar dzīvesbiedri un daudz delegācijas. Uzstājas pazīstami runātāji, kurū parādīšanās vien sacel' zālē aplausu vētru. Bet ir jau pusnakts stunda, un dienas darbā nopūlētās smadzenes jūt nogurumu, nespēj vairs visam sekot ar vajadzīgo uzmanību.

Tad nāk dzelzceļnieku delegāts un vienkāršos vārdos pasaka apmēram tā: «Mēs tevi vedām dziļos reakcijas gados prom uz tālajiem ziemeļiem katorgā; tad mēs tevi redzējam pēc 1905. gada revolūcijas ilgā, grūtajā trimdā, bet, kad tauta tevī sauca un gaidīja, tad mēs tevi pārvedām atpakaļ Latvijā. Saules mūžu tev!»

Un sajūstais nogurums uzreiz kā ar roku nopemts. Visa zālē atdzīvojas. Redzu gaiši savā priekšā šos trīs braucienus un viņu vedamos un vedējus.

Pirmajā braucienā vedamie ir skaidrībā par saviem uzdevumiem un mērķiem, bet par vedējiem jāsaka, ka tie vēl nezina, ko dara.

Otrā braucienā vedamie atzina, ka vēl nav pienācis istais laiks, ka auglis kokā vēl nav tik nobriedis, lai jau nokristu pēc pirmās purināšanas, bet vedēji sāk jau pazīt jauno pasauli un atjēgt, kas ir viņu vedamie.

Bet trešajā braucienā vedamajiem un vedējiem jau liekas, ka gandrīz sasniegti viņu dzīves mērķis, bet dzīves īstenība tiem rāda, cik tālu tie tomēr vēl no tā...

Neatceros, kas un kāds bija atnākušais dzelzceļnieku delegāts. Bet tam nav nozīmes. Sveiciens atņests no visiem dzelzceļniekiem, no kolektīva, un vienkāršajos vārdos dzirdama drosme, spēks un cerība. Cerība uz labākiem laikiem, drosme par to cīnīties un spēks to sasniegt. Jo dzelzceļnieks vairs nav atsevišķs konduktors, atsevišķs sliežu pārbīdītājs, atsevišķs vagonu būvētājs un lokomotīves lāpītājs, bet apzinīgs vienu interešu aizstāvis, vienas gribas izteicējs — kolektīvas domas paudējs.

Un kā tādām viņam bija arī domāts jublāra rokas spiedienu un skūpstus.

DAINI

pieminot
DAINIS GROZIS

...No tūlām noskaņām reiz zilā vakarā
Mums atkal cerības uz rīta sauli ausa,
Tu bijī mūsu nomods mūžu sakarā,
Kas tumsas varu nīst un naktij nepaklausa.

Tu, dziesmās spārnots, cēlies tautas tīreļos
Un bijī tas, kas savu dvēseli mums nesa
Kā sārta rīta sauli tumsos mākoņos,
Kad sals visapkārt vēl un nikni vēji āvesa.

Gan priedes augstākās daudz toreiz lauza vējš,
Gan ilga ciņa bija ugunij ar nakti,
Kad pats tu meties ciņā uzvarošs un spējš
Tais kaujas laukos, daudz kur biedru tika rakti.

Tos lauza pretvara, bet tas vēl nebij gals, —
Nó biedru kapenēm, no viņu mēmā naida,
No jauniem cīnītājiem atkal cēlās balss: —
Mēs sniegsim tāles reiz, kur uzvara mūs gaida!

Un, nekād nepagurstot laika mutuļos,
Tu nāves klajumos no jauna vētru sēji,
Pat trimdā aizdzīts prom un pusnakts biežokņos, —
Pat tur tu tālo rītu tuvu saredzēji.

Ir, tielo dziesminiek, tavš sapnis piepildīts: —
Tu, — pamatšķira, liela, brīva tagad esi!
Un kur reiz ciņas lauks bij, nāves izvandīts,
Tur tu jau pasauli uz dzīves dārziem nesi.

Tavs vārds mirdz, dziesminiek, kā zelts, kas nesarūs,
Šis dzīves sākumam vairs nekād gala nava, —
Un tavā dzimtenē, kas mūžos ir un būs,
Starp sārziem karogiem plaukst spoži tava slava.

Rainis spēstās valodās

Neviens no latviešu rakstniekiem nav tik daudz tulkots un iespiests citās valodās kā Tautas dzejnieks J. Rainis. Viņa darbi, kas būtībā ļoti latviski, tomēr tik bagāti vispārcilvēcīgām, sociālām, progresīvām idejām, ka tie viegli un samērā ātri atraduši ceļu uz lasītājiem arī svešās valodās. Var teikt, ka Rainis pirmais godam plašāk pārstāvēja latviešu rakstniecību uz ārieni, svešām zemēm un tautām, kur tulkotājus parādījušies gan dzejoļi, gan drāmas, kas vienā otrā vietā diezgan daudz izrādītas un guvušas eilētas, jūsmīgas atsauksmes. It sevišķi daudz Rainis tulkots un izdots krievu valodā Padomju Savienībā, kur iznākuši vairāki viņa darbu kopojumi. Arī citattautu lasītājos un skatītājos Rainis darbiem bijusi tikpat liela un laba atbalss kā dzimtenē pie latviešiem. Tas lieku reiz apliecina viņa dzejnieka lielo un bagāto personību.

Ja runājam par Raini krievu valodā, tad vispirms jāmin M. Gorķija un V. Brušova rediģētais krājums "Сборник латышской литературы" kas iznāca 1916. g. Raina dzejas un drāmas paraugi ļoti labā izlasē un labos tulkojumos tur pirmoreiz parādīja krievu lasītājiem viņu kā lielu un spilgti īpatu dzejnieka personību. Jansons-Brauns, runādams par Raini kā revolūcionāru cinitāju un dzejnieku, savā ievada apcerē šo iespaidu vēl pastiprināja. Tas bija laimīgs un iespaidīgs ievadijums, kam sekoja drīz daudzi citi.

Pēc Oktobra revolūcijas, Padomju varai nostiprinoties, Raina draugs Pauls Dauge bija sarakstījis un Valsts apgādā laida klajā monografiju līdz ar pravu dzeju izlasi: "Райнис, певец борьбы, солнца и любви" (Moskva, 1920.) kurā jūsmīgi cildina lielo dzejnieku, laudams ieskatīties arī viņa dzīvē. Dzejoļu tulkojumi šai izdevumā bija devuši V. Brušova, I. Belousova, A. Koriniskis u. c. Ši izdevuma lielo vērtību un nozīmi tolaik aprādīja Rūd. Egle savā plašajā atsauksmē par to. "Известия Петроградских Советов" 1921. 51. 839

Sai pašā laikā Ufa J. Gruntes tulkojumā iznāca arī Raina luga "Uguns un nakts" (Огонь и ночь, 1920), kas tur arī izrādīta. P. Dauge arī vēlāk izdeva plašāku Raina darbu izlasi: "Из-

бранные сочинения" Москва, 1935. Ja šiem izdevumiem pievienojam vēl pašu jaunāko — "Ю Райнис" (1865—1929), kas iznāca Maskavā 1940. g. un kam J. Mencendorfs sniedz ievada apceri, bet dzejoļu tulkojumus dod arī tādi tulkotāji, kas agrākos izdevumos nav piedalījušies (R. Ivanovs, V. Fedorovs, N. Manuchins, A. Steinbergs, A. Muratovs u. c.), un "Песни борьбы и мужества (1944)", tad periodikā izkaisītos tulkojumus un apceres par Raini nemaz nav vajadzīgs pieminēt, lai saprastu, cik labvēlīgu un dziļu uzņemšanu viņš atradis krievu literatūrā. Isas piezīmes par viņu kā ievērojamu rakstnieku atrodamas jau 1904. un 1905. g. (žurn. "Весты"), 1909. un 1913. g. (žurn. "Вестник знания" izdevumos), 1916. g. (krāj. "Огонь"), u. c. Iecienīts Rainis arī mūsu tuvo kaimiņu — igauņu un lie-

tuvu — lasītājos. Igaunijā viņa populārizēšanas labā daudz darījis pazīstamais latviešu autoru tulkotājs M. Pukits. Viņš jau pirms pirmā imperiālistiskā kaļa sniedzis par Raini garāku apceri, vēlāk to papildinādams ar jauniem datiem un pētījumiem, tulkodams viņa dzejoļus, pazīstamo pasaku "Zelta zirgs" (Kuldne ratsus) u. c. Tā, starp citu, viņa tulkojumā parādījušies Senatne (Muinsus), Vienīgā zvaigzne (Ainus tāht, "Postimees" 1940., 262), Nepiedodams parāds (Andestamatu vōlg, — Sirp ja Vasar, 1945. g.) u. c. Tai pašā laikā "Postimees" a. iespiesta viņa jaunākā apcere: Jānis Rainis, lāti lauletāja 75. a. sūnnipāevapuhul.

Drāmu "Jāzeps un viņa brāļi" (Josep ja ta vennad, 1928. g.) igauniski tulkojis Kārlis Abens, otrs latviešu autora populārizētājs mūsu kaimiņos. Tāpat viņš

devis daudzu Raina dzejoļu tulkojumus, kā: Kalnā kāpējs (Māgedekāija), Pazudušais dēls (Kadunūd poeg), Nabaga brālis (Vaene veli, — visi "Loomingā" 1925. g.), Pastara diena (Vūm-nepāev — turpat, 1929. g.) u. c. Par Raini rakstījuši arī Lūcija Upīte — "Strādnieku rakstnieks Jānis Rainis" — (Tōllis kirjanik Jaan Rainis, — "Kommunist", 1940. g.) Viņa izrādītās lugas guvušas lielu piekrišanu; tā Rainis igauņiem kļuvis tikpat tuvs un iecienīts kā latviešiem.

Lietuvji bijuši ne mazāk atsaucīgi. Tur visvairāk tulkojumu devis Justas Paleckis, kas savā laikā dzīvojis arī Rīgā un bijis personīgi pazīstams ar lielo dzejnieku. Viņš tulkojis garāku fragmentu no poēmas Daugava (Iš poemos Daugava, — "Naujas Zodis", 1925. un "Dienu Nelaisvēj", 1932.), Brāļiem lietuvjiem (Brōliams lietuviams, — "Dienu Nelaisvēj", 1932. g.) u. c. Borisa Melngaiļa tulkojumā iznākusi saulgriežu pasaka Zelta zirgs (Aukso zirgas, 1924. g.). Pa dzejolīm vai fragmentam snieguši vēl P. Būras, Stasis Santvaras, Kazis Boruta, J. Davainis u. c. Sevišķi labi Raina darbos iedziļināties rakstnieks Kostas Korsaks-Radzvils, kas tulkojis lugu Pūt, vējini! (Pūsk, vējeli! 1938. g.), kā arī sniedzis plašu lietpratīgu apceri par Raini kā dramatiķi. Kā "Zelta zirgs", "Uguns un nakts", "Jāzeps un viņa brāļi", arī šī luga iemantojusi siltu atsaucību lietuvju skatītājos, piedzīvodama sevišķi krāšņu inscenējumu Klaipēdā. Kad 1925. gadā Kaunā izrādīja drāmu "Jāzeps un viņa brāļi", tad visās lielākās avīzēs un žurnālos parādījās jūsmīgas atsauksmes par šo darbu un pašu Raini. Tas pats atkārtojās ar viņa citām lugām arī vēlāk, īpaši ar "Uguni un nakti". Lietuvji Raina darbus un viņu pašu uzskatījuši patiesi kā savu brāli.

No slavu tautām jāaizrāda vēl uz ļotiem un ēchiem, kas arī parādījuši dziļu interesi par mūsu lielo dzejnieku. Prof. St. Kolbuševskis savā antoloģijā "Antologia poezji lotewskieje" (1938. g.) ne tikai savā ievadā izceļ Raini, bet ierāda viņam izcili vietu ar viņa dzejoļu tulkojumiem. St. Cerņika tulkojumā tur uzpēti: Karaļmeita (Krolewna), Senatne (Zamierz-

chle czasy), Kalnā kāpējs (Wspinajacy sie na gōre), Mūsu varoņu kapi (Mogily naszych bohaterōw) u. c. Uz čechu skatuvēm 1925.-1926. gadā parādījusies drāma "Jāzeps un viņa brāļi", tāpat periodikā iespiesti viņa dzejoļu tulkojumi un apceres par viņu, kā arī atsauksmes par viņa lugu izrādēm.

No lielajām Vakareiropas tautām, kur Rainis ticis vairāk pazīstams, vēl jāmin angļi, franči un vācieši. Anglijā iznākusi drāma "Jāzeps un viņa brāļi" (The sons of Jacob, translated by Grace Rhys, 1924.), kas 1925.-1926. gadā turpat Londonā arī izrādīta (atsauksmes par to laikrakstā "The Era", "The Stage" u. c.) un vēlāk svinību gadījumos atkārtota. Viljams Metjūss savā latviešu dzejas antoloģijā "Triskrāsaina saule" (The tricolour sun), kas iznāca 1936. g. Kembridžā, sniedz ziņas par Raini, un paša Metjūsa tulkojumā tur vairāki Raina dzejoļi. Pen kluba biļetenā Londonā 1930. gadā iespiests apcerējums par Raini un viņa darbiem. Tā Rainis ticis tuvināts tautām, kuŗas runā angļu valodu. Mazāk pazīstams Rainis Francijā. "Uguns un nakts" Natalijas Robinpas tulkojumā bijusi gan šaurās aprindās pazīstama jau 1918. g., taču vēlāk Raina tulkojumi tik lielā mērā nav vairojušies kā citās zemēs. Iepazīstināšana arvien balstījusies vairāk uz pašu latviešu pleciem. Tā 1931. g. par Raini rakstījis Edvards Virza antoloģijā "Poems Lettons", bet viņa dzejoļu tulkojumus turpat sniegusi Elza Stērste. Viņu piemin arī Puaux savā grāmatā "Portraite la Lettonie" (Paris, 1937.).

No šim lielo tautu valodām tulkojušās šo to arī vairākas mazās tautas, kuŗas te, pārskata ierobežoto apmēru dēļ, nav iespējams pieminēt. Vispār pagaidām Raina darbu tulkojumu pilnīgu bibliografējumu atstājot, šē tikai isumā pieskāros lielā dzejnieka personības atspoguļojumam citās valodās. Dot kaut cik pilnīgu pārskatu pašreizējos apstākļos, kad daudzu zemju kultūras krātuves, kur šie materiāli meklējami un atrodam, nav vēl pieejamas, nav iespējams. Tā, piemēram, ir zināms, ka Raina viesošanās Zviedrijā un Norvēģijā 1928. gadā, Ibsena svētku gadījumā radījusi turienes sabied-

ribā dziļu interesi par viņu un viņa darbiem, ka tur tolaik laikrakstos un žurnālos iespiesti nevien viņa dzejoļu tulkojumi, isāki raksti un piezīmes, bet atreferēta arī viņa runa Ibsena svētkos, interviņa ar viņu. Tas pats jāsaaka par Beļģiju, kur arī Rainis viesojās un kur viņu uzņēma tikpat draudzīgi un labvēlīgi. Taču sevišķi par trimdas laiku Šveicē, kas nemaz pienācīgi nav vēl izpētīts. Šveices laikrakstos tulkojumus un apceres par Raini sniedzis nevien viņa sens un tuvs draugs Pauls Dauge un viņa cienītājs un draugs šveicietis A. Zāgers, bet arī citi. Interesei par Raini nākotnē kā pie mums pašiem tā citām tautām vēl jāaug!

Kārlis Egle

Bija 1933. gada rudens. Smagās vilkās dienas Latvijas pārpildītajos cietumos, kuŗos baltā demokrātija žņaudza tautu.

Mēs tikko bijām izbeigušas 12 dienu ilgo bada streiku protestam pret mežonīgo progresīvā soda režīma likumu, ko valdība ievada cietumos. Mēs bijām fiziski pagurušas un izmocītas un izcietām melno soda mēnesi, ko mums uzlika par to, ka bada streika laikā nebijām vairs spējīgas nostāvēt kājās un gulējām arī pa dienu. No mājām neko neatlāva pienest. Tā tad pusbada turpinājās. — Bet ar to vien mūsu administrācija apzinīgi izprovocēja jaunu konfliktu ar visu politliedzīto kolektīvu un priecīgi paziņoja sodu: mēnesi bez grāmatām.

Vēl nebija aizkritušas smagās durvis aiz priekšnieka palīga omulīgās, tuklās muguras, kuŗš pasludināja sodu — kad kameras "šefs" traucās kājās un metās pie grāmatu plaukta. Viss notika zibenātri. "Au mēs dzirdējām uzraugu soļus gaiteni, kuŗi nāca aiznest mūsu grāmatas, tomēr viņai izdevās iegrūst divas grāmatas kamerās drošākajā slēptuvē.

Kad uzraugi pilnīgi klēpjēmi aizgāja un pie sienas palika tikai tukšais plaukts, bija tā, it kā no kameras aizgājusi dzīvība. Pēkšņi bija pārrauts cietuma dzīves stingrais pāvediens. Mēs sēdējām klusu un bezdarbīgi gar nārām. Dažas nervozi stāvēja pa šauro telpu. Jā, administrācija zināja, ko dara. Varēja mūs nolikt pie maizes un ūdens

— tas tomēr nebūtu tā kā zaudēt grāmatas. Beidzot tumsa septembra vakars. Augstās debesis, degdamas rietu atspulgā, aizlēcas pāri Terminietuma korpusiem un nogrima aiz skanošās, dūcošās, kārdinoši kustīgās pilsētas. Gar nārām, uz soliem pakāpušās, mēs klusi vērojām krāšņos vakara mākoņus. Un man nāk prātā, ka nekad un nekur es neesmu redzējusi tik daudz krāsu nianšu, tik daudz rozāna zelta, zaļa, zila un sarkana — kā šajās tērauda restu sašķeltajās rudens debesis. Drusku vēlāk tai vakarā nicīgās spuldzes gaismā kameras no paglābtajām grāmatām. Tās bija Raina dzejas.

Klusi bija kamerā. Kvēlie un drosmīgie vārdi it kā atgrūda sienas un restes, mēs sadzirdējām nākošo jauno laiku. Rainis

— tas tomēr nebūtu tā kā zaudēt grāmatas. Beidzot tumsa septembra vakars. Augstās debesis, degdamas rietu atspulgā, aizlēcas pāri Terminietuma korpusiem un nogrima aiz skanošās, dūcošās, kārdinoši kustīgās pilsētas. Gar nārām, uz soliem pakāpušās, mēs klusi vērojām krāšņos vakara mākoņus. Un man nāk prātā, ka nekad un nekur es neesmu redzējusi tik daudz krāsu nianšu, tik daudz rozāna zelta, zaļa, zila un sarkana — kā šajās tērauda restu sašķeltajās rudens debesis. Drusku vēlāk tai vakarā nicīgās spuldzes gaismā kameras no paglābtajām grāmatām. Tās bija Raina dzejas. Klusi bija kamerā. Kvēlie un drosmīgie vārdi it kā atgrūda sienas un restes, mēs sadzirdējām nākošo jauno laiku. Rainis

ienāca pie mums bezgala cēlā, mierīgā gaitā un uzticīgi palika ar mums. Tuvās rītdienas lielais pravietis — viņš teica mums ugunīgus vārdus, kas veldzē kā pavasara lietus un aizrauj kā vētra. Viņš izteica to, ko mēs jutām, ko zinājām, kam nešaubīgi ticējām. Viņš sauca uz to pašu lielo tautas cilvēces rītdienu, par kuŗu mūs smacēja akmens sprostā.

Mēs ilgi klausījāmies. Uzraudze klusiem, zagligiem soliem lida gar gaitēna sienām, spiegotama, vai kamerās nenotiek kas neatļauts. Drīz viņa nodzēsa gaismu.

Bez miega mums gulēt kamerās tumsā, aizvien vēl skanēja spēcīgie vārdi, kas sita šodienai, sita un kapāja balto Latviju un ar bezgalīgām ilgām runāja par mūsu, par brīvās tautas rītdienu. Tā jau bija viņa — gaisā, cilvēcīgā nākotnes valsts,

Anna Brodele

Nu papildījies dzejnieka pravietojuoms:

*Viņā nīknā dienā, Asins šaltēm šļācot, Celsies augšā pils un karaļmeita:
Karaļmeita audis Jaunus gaismas audus: Lībens meti, audi varavīksnas.*

TAUTAS DZEJNIEKA

JĀNA RAIŅA

GODINĀŠANA

Soreiz Raiņa atceres dienas — 11. un 12. septembris — iekrit uzvaras gadā pār Melno bruņinieku. Tāpēc pirmo reizi lielā Tautas dzejnieka, «Uguns un nakts» autora, mūža darbs mūsu priekšā varēs izlieties visā savā diženumā. Arī tauta tikai tagad isti apzināsies sava dzejnieka sūtību un spēš viņu pienācīgi novērtēt. Iestādes un organizācijas visas republikas mērogā un sevišķi galvaspilsētā Rīgā nav taupījušas pūlu, lai godam atcerētos savu mīļoto siržu tulku un izcilāko latviešu revolucionārās dzejas meistaru, sakarā ar viņa 80. dzimšanas dienu un 16. nāves dienu.

Ir veikti priekšdarbi viņa piemiņas godināšanai un iemūžināšanai tautā.

Jau pagājušā gada 12. septembrī, sakarā ar dzejnieka nāves piecpadsmit gadu atceri, Daugavpili nodibinājis sevišķs Raiņa piemiņas fonds, kuŗa uzdevums — rūpēties par latviešu Tautas dzejnieka piemiņas saglabāšanu tautā. Kara darbībai tālāk atstoties, fonda komiteja pārcēlās uz Rīgu, kur arī tagad turpina kārtot, sistematizēt un pētīt dzejnieka literāro mantojumu. Tā, organizāciju un iestāžu atbalstā, Raiņa piemiņas fonds š. g. septembrī Latvijas PSR Rakstniecības mūzejā Rīgā, Kr. Barona ielā 2 organizē Raiņa piemiņas izstādi. Publikas aplūkošanai te būs pieejami dzejnieka manuskripti, darbu pirmizdevumi, foto uzņēmumi, vēstules u. t. t. Pēc tam fonds VAPPA apgādā šogad paredz izdot Raiņa rakstu izlases divus sējumus un laika sprīdi no 1946.—1950. g. iecerējis akadēmisku dzejnieka darbu izdevumu.

Taču ar to vien fonda darbs neaprobežosies.

Š. g. septembrī uzstādīs Raiņa piemiņas plāksnes viņa ievērojamākās dzīves vietās. 11. un 12. septembrī uzstādīs piemiņas plāksnes Rīgā — Diķa ielā 11, Veidenbauma ielā 30, Raiņa bulvārī 8 un Marijas un Mērcēļa ielu stūrī, kur Rainis kādreiz dzīvojis. 16. septembrī uzstādīs piemiņas plāksni Rīgas jūrmalā — Jaundubultos un Majoros, kur dzejnieks pavadīja savas dzīves pēdējos mirkļus un mira. No 20.—25. septembrim paredzēts uzstādīt vairākas piemiņas plāksnes: 1) Tadenavā, Ilūkstes apriņķī, kur dzejniekam dainota pirmā šūpa dziesma, 2) Randenē, kur Rainis pavadījis bērnību, 3) Grīvas skolā, kur viņš mācījies un 4) Jasmuižā, Latgalē, Daugavpils apriņķī — dzejnieka «jaunības dienu zemē». Kā sevišķi sāpīgs gadījums te jāatzīmē tas, ka vācieši savā postīšanas kārē atkāpjoties, nodedzinājuši dzej-

nieka bērnības māju Randenē, kas bija tuvu Daugavas krastam; nodedzināta arī Grīvas skola. Abās minētajās vietās piemiņas plāksnes novietošanai ceļš īpašu obelisku. Dzejnieka apdziedātajā «jauno dienu zemē» Jasmuižā fonds paredzējis tuvākā nākotnē ierīkot Raiņa mūzeju, tāds pats projekts ir arī attiecībā uz Raiņa dzimšanas vietu Tadenavu, Ilūkstes apriņķī.

Kā viens no ievērojamākiem Tautas dzejnieka piemiņas iemūžināšanas pasākumiem jāmin paredzētā Raiņa piemiņkļa celšana Rīgā. Kā apmēru tā izteiksmes ziņā tas pārsniegs visus līdz šim te uzstādītos piemiņkļus kultūras darbiniekiem. Tāds isumā Raiņa piemiņas fonda darbs.

Tad vēl valsts un kultūras organizācijas, skolas un iestādes Rīgā un provincē gatavojas svinīgām sēdēm, priekšlasījumiem un koncertiem, vēltītiem Raiņa dzīvei un darbiem. Rīgā ar dziesmām, kuŗām Raiņa teksti, jubilejas koncertā uzstāsies Filharmonijas, Operas un Radiokomitejas kuŗi un orķestri. Ar jubilejas runām uzstāsies Tautas rakstnieks Andrejs Upīts u. c.

RAIŅA ATCERE MASKAVĀ

Lielā revolucionārā cīņā Tautas dzejnieka Raiņa 80. dzimšanas dienas atcerēi gatavojas ne tikai latviešu tauta vien. Raiņa dzeja, viņa gars un dziļais patriotisms tuvs visām padomju tautām. Tāpēc 11. septembrī viņa darbus un dzīvi atcerēsies visā plašajā Padomju Savienībā.

Valsts daiļliteratūras apgāds Maskavā gatavo plašu Raiņa rakstu izlasi krievu valodā. Krājums aptvēra 35 iespiedlokšņus, un tajā būs ievietoti dzejnieka labākie dzejoļi un dramatiskie darbi. Pirmo reizi krievu valodā parādīsies «Indulis un Ārija». Tulkojumu uzpēmiēs dzejnieks Dzeržavins. Viņš tulko arī latviešu tautas brīvības cīņas monumentālo simbolizētāju — lugu «Uguns un nakts». Tā krievu valodā tulkoja jau agrāk, bet apgāda vadība atzinusi, ka līdzšinējo tul-

DRĀMATISKĀ STUDIJA

LPSR Valsts Drāmas teātra Dramatiskā studija uzsāks darbību š. g. septembra beigās. Kandidātiem, kas vēlētos iestāties studijā, lūgumi, dati par izglītību un īss dzīves apraksts jāadresē teātra studijai — Leona Paeģļa ielā 7, dz. 1.

Pārbaudei sagatavot: dzeju — deklamāciju, prozu — stāstījumu. Pārbaudes laiku paziņos laikrakstos, kā arī pa pastu.

10. septembrī plkst. 15 notiks kluss piemiņas brīdis Raiņa kapos, kur Raiņa piemiņas dienas ievadot, vainagus noliks Latvijas un no citām republikām iebraukušie rakstnieki, mākslinieki un jaunatne.

Sakarā ar uzvaru, ar Lāčplēša uzvaru par simtgadīgo ienaidnieku—Melno bruņinieku— Raiņa drāmu «Uguns un nakts» Dailes teātris uzņēmis savā reperuāri; vēl paredzēta luga «Pūt, vējiņi!» Drāmas teātris iestudē lugu «Jāzeps un viņa brāļi», kuŗa pārstaigājusi vai pusi Eiropas.

Raiņa piemiņas fonda rīcībā atrodas filmas no Raiņa dzīves. Lai gan tās pa daļai bojājušas, tomēr tur ir pietiekami daudz materiāla, no kā Kinofikācijas pārvalde gatavos dokumentālu filmu, kas lielā Tautas dzejnieka dzīvi rādīs viņa laika un laikmeta biedriem, kā arī nākamām audzēm.

Visi šie minētie un vēl neminētie lielā revolūcijas un brīvības dzejnieka godināšanas izpauzumā protams ir liels gandarījums viņa darbam, taču vēl lielāka Raiņa godināšana, vēl lielāka viņa piemiņas iemūžināšana tautas sirdī ir viņa lirisko, episko un dramatisko sacerējumu lasīšana gan kolektīvi, gan individuāli. Un tam jānotiek nevien atceres dienās, bet katru dienu un vienmēr.

K. A.

Jaunās Polijas
LITERĀRĀ DZĪVE

Lodzā sāka iznākt žurnāls «Kalve», Sofijas Nalkovskas, Mečislava Jastruna u. c. redakcijā. Pirmajos žurnāla numuros ievietoti Jona Kota, Mečislava Jastruna, Jalu Kureka raksti un atsevišķi fragmenti no Ādolfā Rudpicka dienas grāmatas un rinda citu interesantu sacerējumu un mākslinieku darbu.

Otrajā žurnāla «Kalve» numurā liels nodaļums krievu dzejas tulkojumiem. Tur iespiests fragments no Majakovska poēmas «Labi» (Artūra Zandancera tulkojumā), trīs Borisa Pasternaka dzejas (Mečislava Jastruna un Severina Poljaka tulkojumos), S. Gudzenko dzejas «Debess» un «Pirms uzbūruma» (Mečislava Jastruna tulkojumā), Iljas Erenburga «Nakts Trauksme» (J. Pomjanovska tulkojumā), Annas Achmatovas dzejas «Londonas iedzīvotājiem», «Statuja», «Nakts» un «Vasaras nakti» (P. Gortea tulkojumā).

«Kraļavas stara» otrajā numurā ievietotas Olgas Berggolces dzejolis «Leningradas aizstāvji» (C. Bernackas tulkojumā).

Mečislavs Jastruns un Severins Poljaks gatavojas izdot plašu krievu dzejas antoloģiju, — sākot no Puškina līdz mūsu dienām, — poļu dzejnieku tulkojumos.

Dzejnieks un tulkotājs Kazimirs Andrejs Javorskis strādā pie Tjutčeva un Bloka dzeju tulkojumiem un krievu dzejas antoloģijas, sākot no Baratinska līdz šim laikam, un arī pie baltkrievu dzejnieka Maksima Tanka dzeju krājuma.

Poļu radio Krakovā katru nedēļu dod pārraidījumus, vēltītus poļu rakstnieku darbiem, kuŗi krituši no vācu fašistu rokas. Pirmie raidījumi bija vēltīti Boi-Zelenskam, Ignācijam Fikam, Janušam Korčakam un Mečislavam Braunam.

Poznaņā tuvākā laikā sāks iznākt sabiedriski-literārs mēnešraksts «Rietumi» rakstnieka Jaroslava Ivaškēviča redakcijā. Vietējā kultūras un mākslas nodaļa iespēšanai sagatavojusi grāmatu «Poznaņa 1945. gadā», kas paūz par vācu okupantu vandalismu, kas iznīcināja vērtīgākos šīs vecās pilsētas mākslas pieminekļus.

Keļcā noorganizēta izdevniecība «Varavīksne», kuŗa sev par mērķi spraudusi izdot jauno rakstnieku darbus. Kā pirmo grāmatu izdos vietējā dzejnieka Bronislava Gībki dzeju krājumu «Mīla brīves mirdzumā».

TĒLOTĀJAS MĀKSĻAS DARBU BOJĀŠANĀS PAMATCĒĻONU APKĀROŠANA

Tēlotājas mākslas darbi, kas radīti kādas tautas lielo cīņu un pārdzīvotību laikmetos, kā sava laikmeta mākslas un kultūras neapšaubāmi liecinieki uzglabājami nākamajām paaudzēm un laikmetiem. Tomēr par nožēlu jāatzīst, ka daudz mākslas darbu mūžs nesasniedz pat vienu gadsimtu. Viens gadsimts un mazāk, tas mākslas darbam ir pārāk īss laika sprīdis. Vismaz 150 gadu ilgums bez sevišķiem bojājumiem būtu kaut cik pieņemams. Ir mākslas darbi, kas šajā laika sprīdī samērā labi uzglabājuši savu normālo sažušanas stāvokli, neuzrādot sevišķas sāpuma pazīmes. Sprototams, mākslas darbu galvenie bojātāji ir atmosfēriskie apstākļi, kā temperatūras svārstības, gaisa mitrums, gaismas un putekļu iedarbes sekas. Šai rakstā grūti galvenām kārtām apskatīt tos apstākļus, kas atkarīgi no paša mākslas darba radītāja un kuŗus var ievērojamā mērā mazināt, pareizi pieejot mākslas darba pamatnes sagatavošanai.

Tēlotājas mākslas darbu pamatā lieto daudzus un dažā-

dus pamatmateriālus. Cik dažāda var būt šo pamatmateriālu izvēle, tikpat dažāda viņu kvalitāte. Bez tam vēl svarīgāka loma piekrit paša gleznas pamata sagatavošanai, tad tā turpmākajai apdarei un apdare novēgumam. Se es pagaidām neapskatišu paša gleznas radīšanas resn. krāsotājus līdzekļus, bet runāšu vienīgi par gleznas pamatnes resp. audekla sagatavošanu. Ilggadīgā mākslas darbu pētniecībā un restaurēšanā uzkrātie novērojumi devuši man iespēju noskaidrot tos cēloņus, kas ierosina mākslas darba bojāšanās iesākumu.

Gleznotāji savu darbu darināšanai visvairāk lieto mums labi pazīstamo nebalināto lina audeklu. Lina audekls savu tehnisko īpašību ziņā var būt ļoti dažāds: ar smalkām, rupjām, vienāda resnuma šķiedrām — diegiem (resp. mašīnu audekls) un nevienmērīgām, bieži posmainām dzijām (māju, rokas audekls). Katram šādam audeklam ir savas specifiskas fizikālās īpašības. Bez tam vēl var būt presēti audekli, tas ir,

ar saspīestām dzijām. Visi šie daudzie audekli, lai tie būtu cik labi būdami, paši par sevi vēl pilnā apmērā nav piemēroti gleznošanai. Jāsaka, ka gleznošanai vispiemērotākais audekls būtu tāds, kas auts ne no pārāk rupjas, ne smalkas dzijas, vienkāršā audeklā taisnleņķa krustojumā, vienkārši biezs, ar vienu skaitu velku un iekšaudu, apmēram no 120—140 krustojumiem 1 cm². Bez tam šim dzijām, kā velkiem, tā iekšaudiem, jābūt pietiekami grodi vērtām, lai audekls būtu pietiekami stingrs, ne plūksnains. Var arī būt audekli no smalkām šķietinātām dzijām, kas pēc labas preparēšanas uztur vienmērīgu novilkumu un mazāk padots deformācijai. Audekla deformācija jeb izstiepšanās gareniskā, tas ir, velku virzienā, mazāka nekā šķērsvirzienā. Tas izskaidrojams ar to,

ka velki pie audekla aušanas ir jau stipri un nevienmērīgi nostiepti, kamēr iekšaudu nostiepums pie aušanas mazāks un ne tik vienmērīgs. Tādēļ audekls arī gaisa mitruma maiņas šķērsvirzienā uzrāda lielāko saraušanos, pie izžūšanas — izstiepšanos. Lai samazinātu šo deformācijas koeficientu, audekls pirms uzvilšanas uz pamatrāmja jāizmazgā karstā ūdenī. Pēc audekla izmazgāšanas izrādīsies, ka audekls var būt ierāvis garumā apm. 6—8%, platumā 8—10%. Šāds izmazgāts audekls, uzvilts uz pamatrāmja, jau pats par sevi parastos gaisa mitruma apstākļos tiepā uzrādīs mazākas kustības, sarauzoties un izstiepioties un tādējādi labāk pasargās gleznas krāsu kārtu no plaisāšanas. Audekla kustību ievērojami samazina audekla preparēšana.

Pirms preparēšanas pirmais uzdevums ir audeklu pareizi un rūpīgi uzvilkt uz pamatrāmja. Pamatrāmji mēdz būt parastie, gleznotājiem pazīstami ķīļu rāmji, cieši savienotiem stūriem, un mehāriskie, ar skrūvēm izplešamam malām. Pēdējie, kā jaunākās konstrukcijas, uzskatāmi par labākiem vienīgi sevišķi liela formāta glezām, bet arī tikai tad, ja jos pareizi lieto.

Parastā ķūda tā, ka gatavo, tas ir, iepriekš preparēto audeklu pa lielākai daļai gleznotāji vispirms pavirši un viegli uzvelk uz rāmja, vāji nostiprinot stūrus, un tad ar ķīļiem cenšas audeklu izstiept līdz ūdeni un cieši novilk. Ja arī tas puslīdz izdodas, tad rāmja malas stūros stipri izdzen uz āru, gandrīz līdz savienojuma preseī, kādēļ rāmja koki ārpusē ar savām teksmalām izgriežas uz āru un vidū stūreniski ieliecas. Pie tam, pats audekla nostiepums visos stūros nav pilnīgi vienāds, citos lielāks un citos mazāks. Dažreiz stūros novērojamas pat krokas. Tādā kārtā rāmja stūri bieži ir izšķobīti savos savienojumos, dažos lielāki un citos mazāki par 90°. Šī apstākļa dēļ arī malu garums ir dažāds. Šāds izšķobīts pamatrāmjs izšķobā arī audekla audus savos krustojumos, nenormāli saveik audeklu un saplota to grunti. Pats par sevi sprototams, ka bojāta grunts jau atstāj savu ietekmi uz pašu gleznojumu. Parasti iridnātā grunts uzšūc no krāsām to saturošo pigmentu — ķīļu, kādēļ pats krāsas slānis grunts plaisājuma vietās ir iridnāks un vairāk padots gaisa skābekļa iedarbei. Šo parādību mēs it labi varam novērot mūsu tēlotājas mākslas abās iz-

stādēs, kā mūsu, tā arī krievu mākslinieku darbos.

Ķīļu rāmja priekšrocības, ja pareizi to lieto, ir dot iespēju samērā vieglāk uzvilkt audeklu, ko parasti uzvelk vaļīgāku un tad novelk, malu ar ķīļu palīdzību visos stūros izplešot. Se jāievēro sevišķi tas, lai audekls būtu uzvilts visās malās vienmērīgi un rāmīs paliktu taisnos leņķos, tālāk, pievelkot ķīļus, stūros nesašķobīt, bet raudzīties, lai stūru leņķi paliktu taisni. Audekla nostiprināšanai lietot mazās tapsētāju naglīnas, tās nepieliecot, bet visā garumā apm. 8—10 mm. Iedzenot rāmī, Sevišķi rūpīgi jānoloka un jānostiprina audekla stūri.

Stūros savienotie rāmji ir visnoderīgākie, ja uz tiem uzvelk nepreparēto audeklu. Tie paliek vienmēr savos stūros un ir malu garumā nemainīgi. Arī šo audekla uzvilšana jāzāra rūpīgi, ar vienmērīgu novilkumu. Sevišķa vērība pievēršama audekla dziju krustojuma stāvoklim, lai tās pēc iespējas paliktu visos virzienos taisnā neizlocītā stāvoklī, kā arī paliktu taisnleņķa krustojumā ar vienmērīgu novilkumu visos virzienos. Lietojamas jau minētās naglīnas, kas tāpat visā garumā iedzenamas rāmja malās. Ļoti labi, ja audeklu uzvelkot, tā malas vienreiz ieloka uz iekšu. Naglīnas iesitas pietiekami bieži, apm. 4 līdz 5 cm atstarpē. Pēc šā procesa nobeigšanas iesākas paša audekla preparēšana, par ko stāstīšu nākamajā rakstā

Vēl jāpiezīmē, ka audeklu bez rāmja var uzvilkt uz finiera jeb arī labas papes, vislabāk tā saucamās fibras. Bet tā kā minētie materiāli paši par sevi nav sevišķi stabili savas vietas iesējamās izlocīsimos, tad vispirms tie jāuzlīmē uz stabila pamatrāmja, pēc kam ar labu galda līmi vai kazeīnu tiem pāri var uzlīmēt pašu audeklu, kā preparēto, tā nepreparēto. Arī šais gadījumos audekla malas nostiprināmas uz rāmja malām. Uzlīmētam audeklam tā priekšrocība, ka to pēc gleznošanas, pārvadājot uz izstādēm, nevar nejauši kā no vienas tā no otras puses «iebuktēt», tas ir: radīt vietējus izstiepumus bedres audekla virsā. Šādi audekla izstiepējumi jau paši par sevi saraušas gleznojuma kārtu, vairāk pakļaujot to izstāpītās vietas gaisa iedarbei. Šādos gadījumos nepieciešama tūlītēja audekla restaurācija.

Gleznas pamatnē vēl bez audekla var izlietot citus materiālus, par kuŗu sagatavojumu gleznošanai aizrādīšu turpmāk, apskatot audeklu un gleznojumu pamatņu preparēšanu.

Jākabs Berķis

CECILĪJA DINERE

Mezināmā kareivja kaps

Te debesis zilajās Daugavas kraujā
Ik vakarus mīļa profīlūs buj,
Te pakalni divi kā saliekta sauja
Trīs liegi šalčoās priedes tur.

Te bērniībā dienvidu mēdzu es klājot,
Zem priedēm mirdzošas domas rast.
Te pirmoreiz ilgi es lasīju Raini,
Līdz tumšūlā krēslā ietinās krasts.

Kad atkal pēc gadiem, pēc nedienām ilgām,
Man šodien zem soļiem šē čiekuri čab,
Es redzu zem priedēm, zem trisošām smilgām:
Sarkanās Armijas kareivja kaps.

Man varoņa stāstu pauz' vienkārsie vārdi:
«Šē kritīs par dzimteni kareivis dus.»
Kopš norima pēdējo cīņu dārdi,
Pat viņi šai vietā bijīši klus.

Slīd pāri tam putni no tālumiem zilgiem.
Miers divains zem priežu rūspārnes.
Tik vējš te ik vakarus, glāstīdams smilgas,
No dzimtenes tālēm tam sveiciens nes.

Kam dzīve te pārgāja varoņu dziesmā?
Es domāju ilgi, bet velti prāts min.
Kas sadēga dzimtenes mīlā kā liesmā?
To laikam trīs šalčoās priedes tik zin.

Vai ilgās tvīkst tālumos grūziete slaida
Pēc viņa, kad kalnus tin novakars vēls?
Vai baltkrievu cīemā to māmuļa gaida?
Bet varbūt, ka viņš bija Latgales dēls?

Un liekas, ka priedes trīs sadodas rokās,
Lai klājas pār kapu šo koši zaļš jums,
Bez apstājas lēnājos vējos tās lokas,
Šalc vārdus: «Te varonis kritīs par jums.»

Un debesis zilajās Daugavas kraujā
Ik vakaru varoņa profīlu buj,
Kur pakalni divi kā saliekta sauja
Zem priedēm dzimtenes dārgumu tur.

STRĀDNIĒKU TEĀTRĀ JAUNESTUDĒJUMS „KĀZAS MAĻINOVKĀ”

Operetes tema no pilsoņu kara laikiem, kad pa Ukrainu siroja dažādas bandas un jaunā Sarkanā Armija nemitīgās cīņās tīrīja no tām savu zemi, Maļinovkas ciemā iebrūk Griciana banda. Gricians — bagātā pana Čočila dēls. Gricians tiko pēc Zarinkas — ciema skaistākās meitenes, un paziņo, ka ritā dzers ar to kāzas. Zarinka bēg uz mežu, kur atrodas sarkanarmieši. Sarkanā pulka komandieris Nazars Duma apsola Zarinkai palīdzību, liek iet atpakaļ un gaidīt viņu ierašanos. Viņi ierodas. Zemnieki sagaida tos atplestām rokām, klāj mīlasta galdus. Bet turpat klosterī dzīvo Griciana banda, kas skaita ziņā piecreiz lielāka par sarkanarmiešu nodāju. Komandieris ar gudru kara viltību liek savai nodāļai atstāt ciemu, bet Zarinkai — izkļūties, ka viņa precēs Gricianu. Sarkanie aiziet. Zarinka gaida «līgavaini». Kad bandīti iznākuši no klostera, lai dzertu kāzas un Tiksmotu par sarkano aizbēgšanu — pēdējie tiem uzbrūk un bandu iznīcina. Intrigas atrisinājums atdod Zarinkas mātei Sofijai vīru un Zarinkai tēvu, jo izrādās, ka tas ir komandieris Nazars Duma, kas piecпадсmit gadus atpakaļ kopā ar citiem revolucionāriem zemniekiem aizsūtīts trimdā un ko Sofija apraud par mirušu. Zarinka ar savu iemīloto — Andreiku aiziet līdz sarkanā nodāļai. Kad pēdējais ienaidnieks būs uzveikts — tad viņi atgrie-

ziesies, un Maļinovkā būs istās kāzas. Tāds isumā operetes saturs. Uzvedums bagāts dziesmām un dejām.

Salīdzinot jauniestudēto opereti ar iepriekšējo — «Silvu», jāteic, ka teātris progresējis. «Kāzas Maļinovkā» ir operete ar pilnasinīgu idejisko saturu. Te ir spēcīgi, spilgti tipi, kas ļauj aktieriem atrasties un iestāties.

Treicis kā gudrais, mierīgais vectēvs Nečipors sniedza labu Ukrainas zemnieka tēlu. Tas pats sakāms par Hertu Stempu Hapusjas lomā. Salīdzinot ar savām pirmajām debijām Strādnieku teātrī («Vedekla» un «Aprīlis»), Hapusjas loma — Stempas gatavākais tēls. Pievilcīga Sofijas lomā Nina Gruzna, sniedzot atturīgu, smalkjūtīgu tēlo-

jumu un labu dziedājumu. Valijas Graubiņas Zarinka bija enerģijas un dzīvības pilna.

Vilhelms Ruško jautrā un bezbēdīgā Zaškas — artilerista lomā liecina, ka viņa aug jauns spēcīgs aktieris.

Drusku citādu gribējās redzēt Nazaru Dumu — Jāņa Lūša sniegtumā. Par Lūsi runājot, jāteic, ka viņa dziedājums labs, bet spēle samērā vāja (skats mežā), kas lugas risinājuma tālākā gaitā uzlabojas. Te, protams, jāpiebilst, ka Lūsis ir dziedonis, bet ne aktieris. Drusku nesaprotami arī tas, kāpēc Nazars staigā ar tik uzkrītīgi baltu cepuri. Tā viņu padara komisku nevieta.

Daudz strādājis Andreika lomas tēlotājs Otomars Kūns. Tikai gribētos redzēt to mazliet

virišķīgāku, padarot ticamu viņa iesaistīšanos Sarkanajā Armijā.

Griciana lomā labs bija Ēriks Laipnieks. Viņa adjutantu Popandopulo tēloja Voldemārs Fergis. Izturētās spēles un savas frazes: «Ko es tevī tā iemīlēties?» dēļ Fergis paliek atmiņā. Visumā bandīti tomēr pārāk labsirdīgi un maz atgādina Ukrainas postītājus pilsoņu kara gados. Kā izņēmums te jāmin Jēkabs Zaķis.

Sievu lomās varenas — Irma Vēsmīna — un Veronika Plūksna.

Acīm redzami progresējis balets. Labi dejo Greņģe, Jurgene, Endekosa u. c. Atzinība izsakāma arī orķestrim.

Leonīds Banga devis skaistu skatuves ietērvu.

Režisors Arnolds Stemps, kas reizē ir arī teātra māksliniecis-kais vadītājs, veicis lielu darbu, saliedējot aktiešu kolektīvu un sniedzot viengabalainu, izturētu izrādi. Anna Brodele

„JŪRAS MEDNIEKS”

VALSTS JAUNATNES TEĀTRĪ

Piemīņas brīdis pie Emila Dāriņa kapa pieminekļa sakarā ar komponista jubilejas dienām.
Foto O. Grinbergs.

Strauji atdzimstošajām Padomju Latvijas mākslas dzīvē viens no rosigākajiem un sekmīgākajiem ir mūsu teātru darbs, un tani ipata vieta pieder Valsts Jaunatnes teātrim, kas sasniedzis iepriecinošus panākumus. Tos pamato nopietni izvēlētais un jau itin kuplais latviešu oriģināllugu un tulkoto padomju autoru darbu repertuārs (Raina, Rokpeļa un Gorbatova lugas), lietderīga aktiešu un daļu vadītāju iesaistīšana radītājā mākslā, bet jo sevišķi jāatzīmē, ka Jaunatnes teātris šā laikā veicis pašu galveno un grūtāko uzdevumu — ieguvis savu apmeklētāju kolektīvu. To liecināja skatītāji no darba vietām, strādnieki un inteliģence, bet galvenokārt jaunatne un vecāki ar bērniem, kas bija nākuši uz teātra novitātes — Nikolaja Čukovska lugas «Jūras mednieki» pirmizrādi. Šis teātra pirmās sezonas nobeiguma sarīkojums izvērtās par teicamu nākošās ievadījumu, jo nav šaubu, ka «Jūras mednieks» kopā ar «Gaismu» un «Tēvu jaunību» rudenī nemitīgi palielinās teātra apmeklētāju skaitu.

Lugas autors, pazīstams Leningradas rakstnieks, ievērojamā padomju jaunatnes dzejnieka Korneja Čukovska dēls. Šai skatuves darbā viņš sasniedzis augstu satūra konkrētības, drāmatiskā sižeta risinājuma, izdomas un galveno tēlu raksturīguma māksliniecis-kās vie-

notības saliedējumu, kas dod plašas iespējas aktieriem, saistot un valdzinot skatītājus. «Jūras mednieks» rakstīta tieši jaunatnei, bet pilnā mērā interesē arī pieaugušos.

Lugas pamatdoma — padomju ļaužu vienkāršība, savstarpējā palīdzība un draudzība dzīves grūtībās, uzpurēšanās otra labā, sirsnība, kas līdzinās mīlestībai, drosmē, kas līdzinās varonībai. — Čukovska lugā runā pārliecinātos mākslas tēlos, reālos notikumos un konkrētā cilvēku darbībā.

Lugas režisores — inscenētājas Irinas Liepas darbs kā izdomas, tā traktējuma ziņā jācildina. Katjas lomu dzīvi un interesanti atveidoja Vera Fricnoviča, kuŗas talantam paredzamas jaunas attīstības iespējas. Saspēlē ar viņu redzami iezīmējas kuterā sarkanflotieši Viļa Ķimeļa, Ferdinanda Griķa un Alberta Ātrā tēlojumā — aina uz kuterā bija viena no labākajām. Precīzi savas lomas veica arī Vilis Bārda (Koroļkova), Arnolds Kalniņš (Makarova), Austrā Priedniece (Maņa), Ella Bēdele (Līda), Osvalds Krēslīns (Spigirovs) un Marija Miezīte (māte), bet viņu tēlos gribētos saskatīt atšķirību, kāda jūtāmāk iezīmējas vienīgi atsevišķos momentos. Taču viņu lomas tik nozīmīgas un interesantas, ka pilnā mērā varēja veidot gatavākus, viengabalai-

nākus raksturus. Arī Kalniņam Makarova lomā jādarbojas visās ainās un tādēļ sižetiski un psiholoģiski viņš varēja būt dzīvāks, daudzkrāsaināks. Visumā tomēr «Jūras mednieka» izrādē liecināja, ka Jaunatnes teātra aktiešu kolektīvs strādā darba entuziasmā, un vistuvākā nākotnē no tā gaidīsim izaugam spīgtus māksliniekus. Tad nevis loma runās par aktieriem, bet viņi katru, pat vismazāko, lomu pacels tādā māksliniecis-kā augstumā, kuŗā visas tās kļūs vienādi lielas un nozīmīgas. Šai izrādē to labi parādīja Vilis Kemelis kuterā pavāra Koļca lomā, kuŗa patīkami iespaidās atmiņā.

Par visu aktiešu kolektīvu jāsaka, ka tas pievērsis vajadzīgo vērību teksta izrunai. Visa atzinība jāsaka skatuves māksliniekam Zigelim, apgaismotājam Pīrāgam un māksliniekam Albertam Osītim, kas bija pratuši mazo skatuvīti ietērt vienkāršā, bet dzīvā dekorējumā, ar sevišķi imponantu jūrmalas skatu.

Valsts Jaunatnes teātrim, kas nenoliedzami aug kā māksliniecis-kā vienība, kas saista ar sevi jau ievērojami plašas apmeklētāju, sevišķi jaunatnes, aprindas, nepieciešamas lielākas telpas. Tas sekmēs teātra tālāko attīstību.

Meinhardis Rudzītis

Laikraksts «Literātūra un māksla» iznāk vienreiz nedēļā. Redkolēģija: V. Lukss (atbildīgais redaktors), M. Buša, N. Grinfelds, A. Lapins, R. Peļše, A. Sakse, O. Tilmanis. Redakcijas adrese: Rīga, Kr. Barona ielā 12. Runas stundas no pl. 10.—14. Numurs maksā Rbl. 1.—. Abonēšanas maksa Rbl. 52.— gadā. Abonentus pieņem Preses apvienība Rīgā, Kirova ielā 41/43. Izdevējs VAPP laikrakstu un žurnālu apgādniecība Rīgā, Blaumaņa ielā 38/40.